

Iz pedagoške teorije i prakse

Pregledni rad
UDK: 930.255:373.33
(497.562)(091)

Željko Karaula

Prilog za poznavanje školstva u Kapeli na osnovi Spomenice škole Kapela od 1934. do 1953. godine

Sažetak

Na osnovi arhivskih izvora i literature članak daje osnovne podatke o povijesti mjesta Kapele kraj Bjelovara te kratak sažetak povijesti osnovne škole u Kapeli do 1934. godine. U prilogu rada nalazi se prijepis školske spomenice u razdoblju od školske godine 1934./1935. do 1952./1953. godine. Ovaj prijepis osim što služi za poznavanje povijesti škole u Kapeli u tom razdoblju pruža dosta podataka i o događajima izvan škole koji su se dogodili u Kapeli, posebno za vrijeme Drugog svjetskog rata.

Ključne riječi: Drugi svjetski rat, Kapela, spomenica, školstvo

Kratka povijest Kapele do početka Drugog svjetskog rata

Povijest Kapele dosada nije bila u fokusu historiografskih istraživanja te o samom mjestu nema referentne literature.¹ Stoga će ovaj kratki uvod o mjestu Kapela obuhvatiti samo one osnovne podatke o postanku i razvoju toga mjesta kroz povijest do početka Drugog svjetskog rata. Prema *Statuta Capituli Zagrabiensis* (skupljenim pravnim normama i prijepisima mnogih danas izgubljenih isprava) te određenim šematizmima zagrebačke nadbiskupije spominje se da je župa u Kapeli osnovana 1205. godine. Međutim, u popisu zagrebačkih župa iz 1334. godine župa u Kapeli se ne spominje.² U okolici na tom području u kasnom srednjem vijeku spominje se župa u Plavnicama sa crkvom sv. Benedikta i kapela Blažene Djevice Marije u današnjem Pavlin Kloštru. Kasnije je tu utemeljen i pavlinski samostan 1378. godine.³ Dakle, iako se župa u Kapeli spominje ranije prvi pouzdani podatci gdje se spominje mjesto Kapela

(ponekad kao posjed ili sijelo župe) odnose se na 1434. godinu. Radi se o dokumentu odnosno ispravi koja je izvorno sastavljena u pavlinskom samostanu crkve Svih Svetih u Strezi (danas Pavlin Kloštar). Nije dovoljno jasno je li tadašnji samostan u Strezi potpadao pod župu Kapela.⁴ U tom dokumentu stanoviti Petar i Ladislav daju samostanu u Strezi 10. kolovoza 1434. polovicu šume Dijakovca i jedno prazno kmetsko selište. Jedan od svjedoka toga događaja, kako se navodi u ispravi, bio je „Emericus plebanus de Capella“, dakle svećenik u Kapeli koji se zvao Emerik.⁵ Daljnji dokumenti koji su također sastavljeni u samostanu u Strezi također spominju i dalje mjesto Kapelu. Tako se godine 1462. godine spominje stanoviti Jakov Beškić „de Capolna“ kao kraljevski čovjek ili u jednoj drugoj ispravi iz iste godine kao „časni sudac“ koji sudjeluje u sporovima između pavlina i drugih strana. Nekoliko godina poslije 1468. u jednoj ispravi spominje se Nikola, župnik iz Kapele, sa svojim kapelanima Mihajlom i Matijom. Zanimljivo da je ova isprava, gdje se spominje župnik Nikola iz Kapele, sastavljena od strane javnog bilježnika Ivana koji ju je napravio „pred grobljanskom kapelicom bl. dj. Marije u Kapeli.“⁶ Godine 1501. imamo spomen Jurja župnika „in Capella“ s kojim se nalazi i njegov vjerojatni duhovni pomoćnik Stjepan.⁷ Osim toga sačuvan

1 Izuzetak je knjižica Ane-Ankice FLEKOVIĆ *Moja Kapela*, Klub 90 Karlovac, Karlovac, 2000. koja je pisana amaterski (kako sama autorica priznaje u predgovoru knjižice), ali treba je uzeti u obzir jer je autorica koristila ipak relevantnu građu – Spomenicu župe Kapela i Spomenicu škole u Kapeli – te iz njih prenijela mnoge podatke o razvoju mjesta Kapela.

2 Kamilo DOČKAL, *Srednjovjekovna naselja oko Streze*, *Starine*, JAZU, knjiga 46., Zagreb, 1956., 151., Hrvatski Državni arhiv Bjelovar (HR-DABJ), fond 117., *Spomenica škole Kapela 1885-1974*, 21-25.

3 Stjepan KOŽUL, *Sakralna umjetnost bjelovarskog kraja*, Prometej, Zagreb, 1999., 591., *Opći šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji*, Regina Apostolorum, Sarajevo, 1939., 58.

4 DOČKAL, *Srednjovjekovna naselja oko Streze*, 200.-201.

5 DOČKAL, *Srednjovjekovna naselja oko Streze*, 151.

6 DOČKAL, *Srednjovjekovna naselja oko Streze*, 151.

7 Stjepan KOŽUL, *Svećenici Bjelovarskog kraja. Dio I. Bjelovarski dekanat*, Društvo za povjesnicu zagrebačke nadbiskupije „Tkalcić“, Zagreb, 2007., 312.

je popis dimova iz 1507. godine za kraljevski porez u kotaru za plemićkog suca Nikolu Dobitela u Križevačkoj županiji po kome „villicatus“ odnosno seoska administrativna jedinica ima 10 dimova.⁸ Nakon toga razdoblja dolazi do velikih osmanlijskih provala na ovom području te su mnoga mjesta opustjela i bila napuštena, a vjerski život u opadanju dok su mnogi stari vjerski centri nestali. Tako je i Kapela bila vjerojatno napuštena.

Nakon što su česte osmanlijske provale opustošile ovaj kraj i dobar dio katoličkog hrvatskog stanovništva napustio svoje domove na području tadašnje Križevačke kapetanije (ali i šire Ivaničke i Koprivničke kapetanije) počelo je naseljavanje odnosno kolonizacija vlašskog stanovništva koje je bježalo s osmanlijskog područja i primalo habsburšku vojnu službu. Ono je naseljavalo ispražnjena područja stvaranjem novih vlaških naselja. Već 1600 godine u popisu domaćinstava za kraljevski porez u iznosu od 75 denara po domaćinstvu navodi se da u Kapeli (Dobovicza i Kapolna) ima 9 kuća (domus).⁹ No, samo deset godina kasnije prema popisu iz 1610. godine u naselju Kapela je tada bilo 32 vlaške kuće s napomenom da su te vlaške kuće (domus) zapravo bile kućne zadruge s velikim brojem članova.¹⁰

8 Josip ADAMČEK, Ivan KAMPUŠ, *Popis i obračun poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću*, Sveučilište u Zagrebu – Institut za hrvatsku povijest, Zagreb, 1976., 25.

9 ADAMČEK, KAMPUŠ, *Popis i obračun poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću*, 575.

10 Josip ADAMČEK, *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV do kraja XVII stoljeća*, Sveučilište u Zagrebu – Centar za povijesne znanosti – Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1980., 520.

Od toga razdoblja nadalje na ovo područje počinje intenzivnije naseljavanje katoličkog stanovništva, na prostoru Bilogore i Moslavačke gore, ali nemamo detaljnijih podataka o podrijetlu tih doseljenika. Uskoro je to katoličko stanovništvo u ovom kraju postalo većinsko.¹¹ Sredinom 17. stoljeća na ovom području se donekle smiruju stvari te je zabilježeno da je 1664. obnovljena župa Kapela te je za župu Plavnica (Plaunicza), po narodu kazano Kapela, prisegnuo župnik Mihael Šimeković (Simekovich). Od tada župa u Kapeli i mjesto Kapela se redovito spominju u izvorima vjerske provenijencije. Župnik u Kapeli Pavle Vučetić (1746.-1771.) zapisao je u spomenici župe 1771. godine da je prijašnja crkva u Kapeli bila razorena po Osmanlijama, te je 1610. obnovljena za manju župnu crkvu. Tek 1748. stara crkva je rekonstruirana u veću, baroknu građevinu te se zove crkva Svete Marije Magdalene.¹² Godine 1771. u župi Kapela nalazilo se mjesto Kapela ili Plavnica sa 22 domaćinstva s 321 vjernikom. Osniavanjem župe u Bjelovaru 1772. i obnavljanjem susjednih župa 1789. godine, kako piše Kožul, granice župe u Kapeli se mijenjaju. Prema popisu iz 1802. godine mjesto Kapela ima 208 katolika i jednog pravoslavca. Župa Kapela je te iste godine brojala ukupno 1368 katolika, 414 pravoslavaca te tri grkokatolika.¹³ Negdje u ovo

11 Hrvoje PETRIĆ, *Pogranična društva i okoliš. Varaždinski generalat i Križevačka županija u 17. stoljeću*, Meridijani – Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Samobor-Zagreb, 2012., 330.-331.

12 U nekoj literaturi se spominje da je crkva sagrađena 1750 godine.

13 KOŽUL, *Sakralna umjetnost bjelovarskog kraja*, 595; 598.

vrijeme u mjestu je sagrađen „Ketuški mlin“ – vodenica na izvoru u Hazincu kojim su se služili stanovnici Kapele, Lipovog Brda i Botinca.¹⁴

Određeni podatci o Kapeli mogu se naći u zemljovidu Varaždinskog generalata koji je napravljen od 1781. do 1782. godine. Iako je taj zemljovid rađen za vojne potrebe mogu se naći i neki podatci o samom mjestu. Tu je zabilježeno da Kapela leži na povišenu terenu i da nad njom dominiraju obližnji vinogradi, a na još jednom višem brežuljku nalazi se „od kamena građena župna crkva okružena jakim zidom“. S vrha te crkve se vidio tek sagrađeni Bjelovar. Pored sela izvire potok Ratkovac, a nedaleko se nalazi i potok Švastica. Kroz mjesto prolazi zemaljska cesta koja iz Bjelovara ide prema Koprivnici. Osim spomenute župne crkve postoji i župni dvor također građen od kamena i kapetansko konačište, a „vojni je štagalj građen od drva.“ U selu postoje i zidane zgrade iz kojih se može „pucati na zemaljsku cestu, no nad svim tim dominira brdo crkve.“¹⁵ Među zidanim zgradama najveća je bila zgrada satnijskog zapovjedništva, koja je sagrađena 1811. godine, a ista zgrada je od 1871. nakon razvojačenja krajine bila sjedište općinskog poglavarstva. Sve do razvojačenja Vojne krajine Kapela je tipično vojno-krajiško malo mjesto s seljačkim krajiškim zadrugama te „slobodnim seljacima-vojnici“ koji za potrebe Habsburškog Carstva ratuju širom Europe. U mjestu se nalazilo i zapovjedništvo satnije. S obzirom da je u mjestu postojao izvor vrele i pitke vode koja je u sebi sadržavala dosta sumpora

i joda vojna uprava je na tom mjestu uredila ku-palište.¹⁶

Nakon razvojačenja Vojne krajine 1871. civilna uprava nad županijom i gradom Bjelovarom formalno je uspostavljena 30. ožujka 1872. godine. Bjelovarska županija je podijeljena na osam kotara, odnosno 30 općina i dva grada (Bjelovar i Ivanić). Bjelovarski kotar činile se upravne općine Ivanska, Gudovac, Trojstvo i Kapela. *Zakonom o gradovima i općinama* od 8. lipnja 1871. počinje prilagođavanje dotadašnjeg krajiškog-vojnog sistema modernoj liberalnoj gradskoj upravi, a vojni komunitet Bjelovar podignut je na nivo grada.

Sve do 1918. malo se toga mijenjalo u Kapeli što se tiče gospodarstva. U Spomenici škole Kapela iz 1885. godine učitelj Ivan Bengez je zapisao: „Narod ove škol. občine bavi se eminentno sa ratarstvom – a prijanja sada – gdje-vidi da iz vinogradih već nekoliko godina malo koristi crpi – i u voćarstvo. Opaža se dapače da je i naš seljak počeo racionalnije svoje zemlje obradivati, a posljednje vrijeme bacio se je prilično i na gojenje stoke.“¹⁷ Seljačko stanovništvo je radilo na poljima i često je njihova ljetina i prehrana ovisila o ćudima vremena. Tako se u Spomenici župe Kapela za 1891. godinu spominje da je godina bila vrlo loša, prirodi i ljetina bili su vrlo slabi, a osim toga stoka je bolovala od slinavke. Još je gora godina bila 1896. kada je lokalni župnik zapisao da je to bila godina „jada i gladi“.¹⁸ Ipak sredinom 1880-ih počinje određena modernizacija mjesta te je u Kapeli

14 FLEKOVIĆ, *Moja Kapela*, 17.

15 *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća, Đurđevačka pukovnija*, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2003., 120.-121.

16 HR-DABJ, fond 117., Spomenica škole Kapela 1885-1974., 21-25.

17 FLEKOVIĆ, *Moja Kapela*, 15.

18 FLEKOVIĆ, *Moja Kapela*, 12.

ustanovljena zdravstvena općina, koju je 1897. vodio „obćinski liečnik“ Šandor Popović.¹⁹ Iste godine 1897. upravnu općinu Kapela vodi načelnik Mihailo Fičko sa dva bilježnika. U mjestu se nalazi i mjesni sudac Stefan Kuhar koji je posjednik u Lipovom Brdu, a u općinskom odboru se ističe ovdašnji najbogatiji trgovac Lavoslav Rosenborg.²⁰ U to vrijeme ugledna osoba s uplivom u Kapeli bio je carski i kraljevski major u mirovini Josip Frančić koji je bio članom i županjske skupštine Bjelovarsko-križevačke, a inače je bio prvim općinskom načelnikom u Kapeli nakon razvojačenja.²¹ U mjestu je 1901. osnovana prva „vjeresijska udruga“ koja je pomagala lokalnom stanovništvu.²² U općini Kapela od razvojačenja Vojne krajine počele su se graditi bolje ceste te ulagati više sredstava za njihovu obnovu. Tako je 1903. za gradnju ceste Bjelovar-Kapela od raskrižja sa zemaljskom cestom Bjelovar-Rovišće uloženo 4.906 kruna.²³

U političkom pogledu činovnici u Kapeli su sve do 1910. bili imenovani od tada vladajuće

19 *Izveštaj upravnog odbora županije Belovarsko-križevačke o stanju uprave u godini 1897.*, Knjigotiskara J. Fleischmanna, Belovar, 1898., 43. U upravnoj općini Kapela tada je zabilježeno 8704 stanovnika.

20 *Izveštaj upravnog odbora županije Belovarsko-križevačke o stanju uprave u godini 1897.*, Knjigotiskara J. Fleischmanna, Belovar, 1898., 92.

21 *Izveštaj upravnog odbora županije Belovarsko-križevačke o stanju uprave u godini 1898.*, Knjigotiskara J. Fleischmanna, Belovar, 1899., 86

22 *Izveštaj upravnog odbora županije Belovarsko-križevačke o stanju uprave u godini 1908.*, Knjigotiskara L. Weissa, Belovar, 1909., 52

23 *Izveštaj upravnog odbora županije Belovarsko-križevačke o stanju uprave u godini 1903.*, Knjigotiskara J. Fleischmanna naslj. L. Weiss, Belovar, 1904., 85

mađaronske Narodne stranke te su joj bili i naklonjeni i agitirali su za njene kandidate na izborima u svojoj općini, ponekad i nedozvoljenim sredstvima. Tako Vinko Lovreković, član HPSS-a piše o izbornim makinacijama u naselju Kapela kraj Bjelovara: „A sad da znate koliko mi imademo onih časnih ljudi, koji biraju narodnog zastupnika u sabor. U svemu ima ih 51. Od tih je 25 gospode, a 26 seljaka koji se plugom i motikom kine i muče da sebe i djecu hrane i od zla brane. Dakle eto samo 1 seljak više, a znam, da će se ovaj broj seljaka umanjiti možda do polovice, a sve za prokletu špiru i gulaše. Onda braćo pomislite: kakav će to izbor biti i tko će biti izabran?“²⁴ Lovreković je ipak uspio pobijediti na izborima 1905. za Sabor da bi 1910. bio izabran za općinskog načelnika u Kapeli, gdje se zadržao kratkotrajno jer je već 1911. morao napustiti svoju dužnost.²⁵

Stvari se nešto mijenjaju u novoj državi Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. U Kapeli se razvija društveni život na organiziraniji način te dolazi do značajnijeg razvoja obrtništva i trgovine. Organizirani su godišnji, mjesečni i tjedni sajmovi. Godine 1929. osniva se podružnica „Hrvatskog sokola“. Iduće godine uspostavljen je autobusni promet na relaciji Bjelovar – Kapela – Donji Mosti. Godinu dana kasnije (1931.) počela je gradnja toplica u Kapeli pri čemu je sagrađeno 12 kupki i zajednički topli bazen, veliki bazen s hladnom vodom i uz to popratne zgrade, a osnovana je i Hrvatska seljačka zadruha. To je

24 Dopisi, *Hrvatske novine*, br. 7., 11. II. 1905., 2.

25 Detaljnije u: Željko KARAULA, Utjecaj Stjepana Radića na rad HPSS-a u bilogorskom kraju do 1908. godine, *Podravina*, Vol. 11, br. 22., 152-158., FLEKOVIC, *Moja Kapela*, 12.

znatno pomoglo razvoju mjesta kada Kapela postaje i turističko odredište. Godine 1932. osnovano je i Dobrovoljno vatrogasno društvo (DVD) Kapela, a djeluje i amaterska kazališna družina „Zulumčari“. U drugoj polovici 1930-ih godina u selu počinje da djeluju i organizacije hrvatskog seljačkog pokreta HSS-a – *Gospodarska sloga*, *Seljačka sloga* i dr.²⁶

Prema popisu stanovništva Kraljevine Jugoslavije iz 1931. godine općina Kapela je bila većinski katoličko odnosno hrvatsko mjesto. Ukupno je u općini živjelo 7.780 stanovnika od kojih su 6.824 bili katolici (Hrvati) i 956 pravoslavaca (Srba). Većina stanovništva bili su seljaci sa svojim poljoprivrednim posjedima (preko 90% stanovništva), dok se obrtom bavilo 334 obrtnika, trgovaca je bilo 36, dok je u javnim zanimanjima (npr. učitelji, službenici općine i dr.) radilo ukupno 55 osoba.²⁷

Kapelski kraj bio je izrazito politički opredjeljen za hrvatsku seljačku politiku braće Antuna i Stjepana Radića te HSS. Tako je na izborima za parlament 5. svibnja 1935. godine za bjelovarski okrug lista dr. Vlatka Mačeka sa dr. Ivšom Lebovićem na čelu i seljakom Lukom Ilekovićem dobila u Kapeli (ukupan broj birača 762, glasovalo 622) 532 glasova ili 85,00 %, vladina lista Bogoljuba Jeftića s dr. Lukom Šoškim i dr. Stevanom Bubićem dobila je 45 glasova ili 7,50 %, a lista Stjepana Šiftara ispred Jugoslavenske

26 *Pravila društava 1845-1945. Tematski vodič*, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2000., 79., FLEKOVIĆ, *Moja Kapela*, 17.-20., Ivica ŠUTE, *Slogom slobodi! Gospodarska sloga 1935-1941.*, Srednja Europa, Zagreb, 2010.

27 *Godišnjak banske vlasti Banovine Hrvatske 1939 - 26. kolovoz - 1940*, I, Tisak Zaklade tiskare Narodnih novina u Zagrebu, Zagreb 1940., 298.-299.

radikalne zajednice (JRZ) također dobila 45 glasova ili 7,50 %.²⁸ Poslije šestosiječanjske diktature u kapelskom kraju počinje da se razvija jače i komunistički pokret. Godine 1936. godine broj komunista u Bjelovaru je znatno porastao, iako je bjelovarska policija pooštrila nadzor nad kretanjem komunističkih čelnika. Počele su se javljati i partijske ćelije u okolnim mjestima kao što su Kapela, Ivanska, Bulinac, Veliki Grđevac i dr. Partijska ćelija u Kapeli osnovana je krajem 1935 godine, a organizirano je počela djelovati 1938. godine. Osnovane su dvije simpatizerske grupe OK KPH Bjelovar u kojima je bilo oko 12 članova. Prema jednom istraživanju u bjelovarskom okrugu je 1938. godine djelovalo 25 partijskih organizacija s oko 170 članova.²⁹

Kratka povijest škole u Kapeli od osnivanja do 1934. godine

Prema postojećim izvorima prva škola u Kapeli osnovana je 1832. godine pod kontrolom tadašnjih vojničkih vlasti. Prema drugim podacima prvi spomen škole u Kapeli vezan je za crkvu sv. Marije Magdalene 1805. godine kada se u jednom dokumentu spominje osnovna škola

28 *Statistika izbora narodnih poslanika za narodnu skupštinu Kraljevine Jugoslavije izvršenih 5. maja 1935. godine*, Štampa Narodne štamparije Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1938., 43., Izborni rezultati u srezu Bjelovarskom na izborima 5. maja 1935. godine, *Bjelovarski vjesnik*, br. 19., 11. V. 1935., 2.

29 *Prilozi za izučavanje historije KPH Bjelovar 1919-1952.*, Kotarski komitet SKH Bjelovar, Bjelovar, 1959., 47. Također vidi: HR-DABJ, Savo, VELAGIĆ, *Osnivanje i razvoj Komunističke partije u Bjelovaru 1920.-1941.*, Bjelovar, 1957. (rukopis).

„ab olim introducta.“³⁰ Nije utvrđeno gdje je bila ta prva zgrada škole, ali je vjerojatno bila sagrađena od drveta. Navodno je bila kod mjesne crkve sv. Marije Magdalene. Nova zgrada škole, sada zidana, sagrađena je 1854. godine sredstvima „rimokatoličkih župljana župe Kapela.“³¹ Prema Strugaru, osnivanje škole u Kapeli kao i u okolnim selima oko Bjelovara teklo je u tim vremenima u „složnim društvenim, ekonomskim i političkim prilikama. One su (...) imale bitan utjecaj na život i rad osnovnih škola. Organizirane su i razvijale se pod utjecajem brojnih, često proturiječnih, zakona (1774, 1777, 1806, 1874, 1888), zatim snažnog i samovoljnog djelovanja tuđinske vlasti (mađarizacija, odgoj vjernih podanika i hrabrih vojnika) i utjecaj crkve (religiozan odgoj, nadzor u radu škole i dr.).“³² Nakon razvojačenja Vojne krajine škola prelazi pod nadležnost civilnih vlasti banske Hrvatske. Jedno vrijeme je nadzornik škole bio mjesni župnik Franjo Podel (1860.-1896.), s time da je od 1875. godine imenovan i školski odbor. U školskom odboru su uglavnom bili općinski načelnik i opć. bilježnici. Školu su polazila djeca iz šireg kapelskog kraja: Kapela, Botinac, Lipovo Brdo, Stara Diklenica, Nova Diklenica, Starčevljani, Skucani, Kobasičari i Pavlin Kloštar. Plaća učitelja bila je 300 for 1874. godine s tim da su učitelji imali pravo na stan u školskoj zgradi, vrt i

za svoje potrebe šest hvati drva. Školske godine 1875 bilo je 158 školskih obveznika.³³

Školske godine 1898/1899. ravnatelj škole u Kapeli bio je učitelj Ivan Bengez, a u školi se nalazila još jedna učiteljica Terezija Vlašić.³⁴ U školi je bilo zaposleno dvoje učitelja, da bi od 1905-1908. bilo zaposleno njih troje. Tako je 1908. ravnatelj škole bio Gustav Šokec, Anka Raubach, prava učiteljica i Anka Skubin, namještena učiteljica.³⁵ Iz školskih zapisa vidljivo je da je učiteljica trebala dozvolu za udaju od zemaljske vlade, što navodi ravnatelj škole 1914. godine za učiteljicu Anku Raubac. Godine 1934. u mirovinu je otišao dugogodišnji ravnatelj škole Gustav Šokec, a imenovan je učitelj Franjo Karaula.³⁶

U prilogu ovoga rada nalazi se prijepis spomenice škole u Kapeli od školske godine 1934/35. do školske godine 1952/53. Većinom toga razdoblja upravitelj škole bio je učitelj Franjo Karaula.³⁷ Kritičkim sagledavanjem spome-

33 HR-DABJ, fond 117., Spomenica škole Kapela 1885-1974., 5-9., FLEKOVIĆ, *Moja Kapela*, 24.

34 *Izvještaj upravnog odbora županije Belovarsko-križevačke o stanju uprave u godini 1898.*, Knjigotiskara J. Fleischmanna, Belovar, 1899., 75.

35 *Izvještaj upravnog odbora županije Belovarsko-križevačke o stanju uprave u godini 1908.*, Knjigotiskara L. Weissa, Belovar, 1909., 62.

36 HR-DABJ, fond 117., Spomenica škole Kapela 1885-1974., FLEKOVIĆ, *Moja Kapela*, 24.-26.

37 Franjo Karaula (Livno, 1902.- Bjelovar, 1967.), učitelj. Završio Učiteljsku školu u Derventi 1923. godine. Nakon toga služi kao učitelj u selima Grabovoj Dragi (kraj Mostara), Tomašu, Gornjim Sredicama, Kapeli od 1934. gdje postaje upravitelj škole do 1951. godine. Nakon toga biva premješten u školu u Velikom Zdencima i nakon toga u školu u Velikom Trojstvu gdje je također upravitelj škole. Tijekom rata simpatizirao NOP te mu materijalno pomagao.

30 KOŽUL, *Sakralna umjetnost bjelovarskog kraja*, 598.

31 HR-DABJ, fond 117., Spomenica škole Kapela 1885-1974., 5-9., FLEKOVIĆ, *Moja Kapela*, 23.

32 Vladimir STRUGAR, Prilog proučavanju razvoja osnovnog školstva u Bjelovaru od postanka do 1914., *Bjelovarski zbornik*, 1989., 81.

nice u tom razdoblju vidljivo je da je upravitelj škole po nalogu vlasti morao pisati spomenicu koristeći dijelom neke riječi istočnog narječja tadašnjeg srpsko-hrvatsko-slovenačkog jezika što se prekida osnivanjem Banovine hrvatske krajem 1939. godine. Također je vidljivo da razdoblje Drugog svjetskog rata 1941.-1945. nije autentičan zapis već naknadni opis događaja u školi i izvan nje koje je ravnatelj škole F. Karaula morao unijeti 1950. godina po zahtjevu državnih vlasti. Razdoblje od 1945. do 1950. opisano je vrlo skraćeno u spomenici. Školska godine 1951./52. školu vodi upravitelj Nikola Stanković, da bi slijedeće godine novi upravitelj postao Antun Oulovskyy.

U članstvo KPH/KPJ primljen u listopadu 1945. Krajem 1947. izabran je članom plenuma Kotarskog komiteta KPH Bjelovar gdje radi kao povjerenik Prosvjetnog odsjeka KNO Bjelovar. Tu radi do 1950. kada se vraća za upravitelja škole u Kapeli. Zbog toga jer je prema optužbi podržavao određene stavove utjecajnog lokalnog komunista iz Kapele Josipa Flekovića koji su bili na liniji Informbiroa isključen iz članstva KPJ 22. kolovoza 1951. U rujnu iste godine zbog toga premješten u školu u Velikim Zdencima. Hrvatski državni arhiv (HR-HDA), fond 216., Ministarstvo narodne prosvjete NDH, službenički dosje Franjo Karaula, HR-HDA, fond 1220., Savez komunista Hrvatske. Centralni komitet, br. 42961., dosje Franjo Karaula.

PRILOG³⁸

ŠKOLSKA GODINA 1934./35.

Redovna nastava na ovoj školi počinje 1. septembra. Šk[olska] djeca nisu opskrbljena knjigama i ostalim šk[olskim] materijalom. 2. septembra razriješen je od redovne dužnosti g. Gustav Šokec uprav[itelj] škole i stavljen u mirovinu. Šk[olsku] upravu i inventar preuzima ovdašnja učiteljica Josipa Hržina.

Šk[olska] mladež prisustvovala je 6. septembra 1934. službi Božjoj u rimokat[oličkoj] crkvi koja je održana povodom rođendana Nj[ego-]vog] Visočanstva Petra prijestolonasljednika.³⁹ Odlukom g. Ministra Prosvjete O. n. br. 4989. od 26. VIII. 1934. postavljen je za učitelja na ovoj školi Karaula Franjo dosadanji učitelj u Gornjim Sredicama.

Isto tako Odlukom Min[istarstva] prosvjete O. n. r. 49892. od 26. VIII. 1934., postavljena je za učiteljicu na ovoj školi Paula Horvat dosadašnja učiteljica u Bakiću srez podravsko-slatinski.

Franjo Karaula nastupio je na redovnu dužnost na ovoj školi 14. IX. 1934. te je istog dana primio upravu škole i šk[olski] inventar, a gđa Horvat nastupila je dužnost 13. septembra 1934. god[ine]. Na početku šk[olske] godine bilo je redovnih polaznika 176 te su podijeljeni

38 HR-DABJ, fond 117., Spomenica škole Kapela 1885-1974.

39 Petar II. Karadorđević, jugoslavenski kralj od 1934 (Beograd, 6. IX. 1923. – Los Angeles, SAD, 3. XI. 1970.). Stupio na prijestolje nakon smrti oca Aleksandra I. Za njegove maloljetnosti Jugoslavijom je vladalo Kraljevsko namjesništvo na čelu s knezom Pavlom Karadorđevićem.

na tri odjeljenja. Prvo odjeljenje sa 43 polaznika je I razred koje obučava P[aula] Horvat. Drugo odjeljenje II razred 49 polaznika obučava gđa Josipa Hržina. Treće odjeljenje sačinjava III razred s 30 polaznika i IV razred sa 53 polaznika ukupno 84 obučava Karaula Franjo.

Šk[olska] mladež opskrbljena je knjigama i šk[olskim] materijalom tek koncem septembra. Vrijedno je spomenuti u kakvom je stanju novi upravitelj škole primio cjelokupnu šk[olsku] imovinu. Školska zgrada u cijelom primljena je u vrlo derutnom stanju. Šk[olske] sobe neuredne, podovi u jednoj sobi sasvim uništeni, puni jama. Prozori s južne strane zgrade zabiti čavlima pa se ne mogu otvarati. Šk[olski] zahodi bez prozora i poklopaca na sjedalima s vrlo lošim krovom, puni jama, te ne odgovaraju ni za najobičniju seosku kuću, a kamo li za jednu prosvjetnu instituciju kao što je škola. Krov cijele šk[olske] zgrade u vrlo trošnom stanju tako da se za vrijeme kiše moraju metati posude da ne kapa voda kroz strop u sobu. Stakla na prozorima polupana, manjka 18 ne računajući na napulka. (Samo u jednoj školskoj sobi fali 6 stakala na prozorima). U nimalo boljem stanju nisu ni ostale gospodarske zgrade, šk[olski] vrt i šk[olsko] zemljište.

Prvo polugodište završeno je 31. siječnja 1935. Uspjeh je potpuno zadovoljavajući. Polazak školske djece u školu u I polugodištu je vrlo dobar, samo nekoliko učenika u I razredu, 2 učenice i 1 učenik u II razredu, 3 učenika koji školu uslijed krajnjeg siromaštva ne polaze nika-

ko. Školu je pohodio po drugi put g. Milan Budin sres[ki] šk[olski] nadzornik 13. aprila 1935. Uskrsni raspust prema naređenju Min[istavr-

stva] Prosvjete O. n. br. 21113. od 18. IV. traje od 18. IV. do 6. V. 1935. zaključno. Cijepljenje proti boginja obavio je g. Dr. Vlado Fuksa 10. maja 1935., a pregled 17. V. 1935. kada je ujedno obavljen i upis djece u I. razred za 1935/36 šk[olsku] god[inu]. Završni pregled škole obavio je sres[ki] Šk[olski] nadzornik g. Milan Budin dne 5. VI. 1935.

Posjetio školu dne 11. VI. 1935.

Dr Alojzije Stepinac
Nadbiskup koadjutor

Školu je posjetio preuzvišeni gosp. Dr A[lojzije] Stepinac nadbiskup koadjutor 11. VI. 1935. prilikom djeljenja sv. Potvrde u Kapeli.

Šk[olski] odbor vršio je svoju dužnost ove šk[olske] godine marljivo i savjesno. Šk[olski] vrt u dobrom stanju. S djecom se radi praktično na povrćarstvu. U cjepilnjaku djeca su cjepila s uspjehom jabuke i kruške. Šk[olska] mladež je potpuno udovoljavala svojim vjerskim dužnostima. Učit[eljska] i učenička knjižnica je nepromijenjena.

Završna svečanost održana je 28. VI. 1935. na „Vidovdan“. Šk[olska] mladež prisustvovala je svečanoj službi Božjoj. Poslije službe Božje održano je djeci predavanje o značenju „Vidovdana“. U vezi sa završnom šk[olskom] svečanosti priređena je i izložba ženskih ručnih radova.

U Kapeli 31. augusta 1935.

Upravitelj škole
Karaula Franjo

ŠKOLSKA GODINA 1935./36.

Redovna nastava počima 2. septembra 1935. kada je školska mladež prisustvovala u crkvi „Sazivu Duha Svetog“.

Na školi službuju prošlogodišnja učitelj[eljska] lica: Karaula Franjo i Horvat Paula dok se Hržina Josipa nalazi na bolovanju od 27. III. 1935. U školu je upisano za 1935/36. redovnih polaznika i to: u I r. 48, u II. r. 42, u III r. 41 i u IV r. 27 polaznika. Knjigama i ostalim šk[olskim] materijalom školska mladež je na vrijeme i dobro opskrbljena.

Vrijedno je napomenuti da su za vrijeme ljetnih praznika izvedeni kod škole ovi radovi: cijela šk[olska] zgrada prekrivena, izvana sva pokrpana i ofarbana, dva prozora na južnoj strani popravljena i ofarbana; podovi u sobama pokrpani, zahodi dječji kod sjedala pod nogama betonirani, na istočnoj strani glavna ulazna vrata u dvorište napravljena nova, isto tako postavljena je na školu nova natpisna ploča, u stanu upravitelja popođena kuhinja i postavljena nova peć, uz sve to izvršeno još mnogo manjih radova, na pr. uređene i ofarbane tri školske ploče. Time je cjelokupna šk[olska] zgrada izvana i iznutra uređena tako da ipak sličići hramu prosvjete. Na rodendan našeg mladog kralja Nj[egovog] Veličanstva kralja Petra II. prisustvovala je šk[olska] mladež zajedno s nastavnicima svečanoj službi Božjoj u ovdašnjoj rimokat[oličkoj] crkvi.

Na godišnjicu smrti Blagopok[jnog] Viteškog kralja Aleksandra II Ujedinitelja prisustvovala je šk[olska] mladež sa svojom nastavnicima službi Božjoj u ovdašnjoj rimokat[oličkoj] cr-

kvi.⁴⁰ Na dan „Ujedinjenja“ 1. decembra prisustvovali su ovdašnji nastavnici svečanoj službi Božjoj.⁴¹ Božićni raspust prema naređenju trajao je od 23. XII. do 10. I. 1936. godine. Polugodište završeno je 31. januara. Uspjeh zadovoljava. Polazak djece u školu je vrlo marljiv izuzev nekoliko učenika. Cijepljenje proti boginja obavljeno je 14. V. 1936, a pregled 21. V. 1936. god.

Završni pregled škole obavio je g. Milan Budin sreski šk[olski] nadzornik iz Bjelovara 3. VI. 1936. Školski odbor je isti kao i lani pa je svoju dužnost vršio savjesno i u granicama zakona

Šk[olski] vrt postoji te je u njemu i ove godine praktično rađeno na povrćarstvu i voćarstvu. Svojim vjerskim dužnostima udovoljavala je šk[olska] mladež na vrijeme. Učiteljska se knjižnica povećala sa nešto priručnih knjiga, dok je učenička ostala nepromjenjena

Završna školska svečanost obavljena je 28. VI. 1936. na „Vidovdan“ kada su nastavnici sa šk[olskom] djecom prisustvovali službi Božjoj u rimokat[oličkoj] crkvi. Poslije službe Božje održano je u školi predavanje o značenju „Vidovdana“. Djeci su podijeljene pismene i nagradnih knjige pa je zatim uslijedio raspust.

U Kapeli 31. augusta 1936.

Upravitelj škole
Karaula Franjo

40 Aleksandar I. Karadorđević, jugoslavenski kraj ubijen u Francuskoj (Marseille, 9. X. 1934.), a neposredni izvršitelji bili su članovi ustaške organizacije i VMRO-a.

41 Dana 1. prosinca 1918. osnovana je nova država Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca čime je izvršeno južnoslavensko ujedinjenje.

ŠKOLSKA GODINA 1936./37.

Redovna nastava počela je na ovoj školi 1. septembra kada je školska mladež prisustvovala „Sazivu Duha Svetog“ u ovdašnjoj crkvi.

Na školi sluđuju od prošlogodišnjih učiteljskih lica: Karaula Franjo i Horvat Paulina dok se Hrđina Josipa nalazi još uvijek na bolovanju. Redovnih polaznika u 1936/37. na početku šk[olske] god[in]e bilo je u: I r. 53, u II r. 49, u III r. 39 i u IV r. 33 učenika (ca).

Knjigama i ostalim šk[olskim] materijalom nije školska mladež na vrijeme opskrbljena, jer općinska uprava uslijed neplaćanja opć[inske] nameta nije u stanju redovno podmirivati sve potrebe škole. Na uređenje šk[olske] zgrade unutra i izvana nastavljeno je i u ovoj godini. Tako je tokom ferija popravljeno i prebojadisano 23 klupe, 3 velika ulazna vrata, 7 prozora, 1 sto i računalo. Zatim je ograđeno dvorište troškom od 2000 din, u stanu učiteljice postavljen novi pod u jednoj sobici. Postavljene na cijeloj šk[olskoj] zgradi odvodne cijevi i jedan dio žljebova te je sve prebojadisano. Očišćen bunar i izvedeno mnogo manjih popravaka. Da se je to moglo izvesti i pokraj teških prilika ima se u prvom redu zahvaliti općinskom predsjedniku Stjepanu Kuharu, koji je pokazao mnogo ljubavi i smisla za uređenje skroz zapuštene zgrade, zatim cjelokupnom šk[olskom] odboru kao i školskom i opć[inskom] blagajniku Ivanu Zajcu.

Na rodendan našeg mladog kralja 6. septembra Nj[egov] Veličanstva kralja Petra II. prisustvovala je šk[olska] mladež zajedno s nastavnicima svečanoj službi Bođjoj u ovdašnjoj rimokat[oličkoj] crkvi. Uredba o uzdržavanju škola po banovinama izašla je 9. septembra

1936. tako da će od 1. aprila 1937. izdržavanje škola vrđiti banovine, a ne općine.

Na drugu godišnjicu smrti Blagopok[jnog] kralja Aleksandra Ujedinitelja prisustvovala je šk[olska] mladež sa svojom nastavnicima svečanom pomenu u ovdašnjoj rimokat[oličkoj] crkvi. Odlukom Min[istarstva] prosvjete O. n. br. 50097. od 31. VIII. 1936 premještena je Janić S. Nada s državne narodne škole u Končanici (srez Daruvar) na ovu školu. Pomenuta učiteljica nastupila je svoju redovnu duđnost na ovoj školi 15. oktobra 1936. god.

Usljed pojave hripavca i ospica koji je poprimio epidemijski karakter obustavljena je na ovoj školi nastava od 19. novembra do 3. decembra 1936. Na dan „Ujedinjenja“ 1. decembra prisustvovali su ovdašnji nastavnici svečanoj službi Bođjoj.

Tokom mjeseca oktobra i novembra podignute su kod ove škole nove gospodarske zgrade štala i štagalj. Bođićni raspust prema odluci Min[istarstva] Prosvjete br. 49151. od 4. XII. 1936. trajao je od 23. decembra do 11. januara 1937. god.

Školu je pregledao 11. I. 1937. Milan Budin sreski škol[ski] nadzornik iz Bjelovara. Prvo polugodište 1936/37 god završeno je 31. januara 1937. Uspjeh zadovoljava. Polazak djece u školu je vrlo marljiv.

Odlukom Min[istarstva] Prosvjete O. n. br. premještena je ovdašnja učiteljica Janić S. Nada u Vrgin most. Na ovoj školi razrješena je od duđnosti 22. maja 1937. god.

Cijepljenje proti boginja obavljeno je 25. V, a pregled 1. VI. 1937. god. Godišnji pregled škole obavio je g. Milan Budin sreski šk[olski] nadzornik iz Bjelovara 22. maja 1937.

U ovoj šk[olskoj] god[ini] školski odbor se promijenio. Novi vrši dužnost od 1937. Odbornici su ovi: Mijo Zrinščak iz Kapele, Marko Jurušić iz Botinca, Julius Mužinić iz Skucana, Petar Vrabec iz Stanića i Markešić Josip iz Stare Diklenice. Pretsjednik šk[olskog] odbora je ujedno i predsjednik opć[inske] uprave. Odbor vrši svoju dužnost savjesno i u granicama zakona, te pokazuje naročitu brigu da se ruševno stanje kod ove školske zgrade popravi.

Kao i prošlih godina radilo se praktično i ove godine u šk[olskom] vrtu gdje su polaznici s uspjehom cjepili jabuke. Svojim vjerskim dužnostima udovoljavala je šk[olska] mladež na vrijeme.

Završna školska svečanost obavljena je 28. juna na „Vidovdan“. Nastavnici su sa šk[olskom] djecom prisustvovali službi Božjoj u ovdašnjoj rimokat[oličkoj] crkvi. Poslije službe Božje izveden je program u školi. Djeci su pročitani radovi, pismene radnje podijeljene. Nagradnih knjiga koje su putem banovine naručene, nije bilo.

U Kapeli 31. augusta 1937.

Upravitelj škole
Karaula Franjo

ŠKOLSKA GODINA 1937./38.

Redovna nastava počela je na ovoj školi 1. septembra kada je školska mladež prisustvovala „Sazivu Duha Svetog“ u ovdašnjoj crkvi.

Na školi službuju od prošlogodišnjih učit[eljskih] lica: Karaula Franjo i Horvat Paulina dok je na školu odlukom Ministra prosvjete O. n. br. od 1937. postavljena Simić Ida učiteljica. Ista je nastupila redovnu dužnost 26. augusta 1937.

Redovnih polaznika na početku 1937/38. bilo je upisano je u I r. 43, u II r. 40, u III r. 45, i u IV r. 26 redovnih polaznika - ukupno 154. Knjigama i ostalim potrebitim materijalom opskrbljena je sva školska mladež na vrijeme.

Na rođendan Nj[egova] Veličanstva Petra II. prisustvovali su svi nastavnici sa šk[olskom] mladeži, svečanoj službi Božjoj. Prema narednji 21. septembra na dan sahrane blagopokojnog predsjednika Čehoslovačke države Tome Masaryka nije bilo nastave u svim školama. Na Dan Ujedinjenja 1. decembra prisustvovala je šk[olska] mladež sa nastavnicima službi Božjoj u rimokat[atoličkoj] župnoj crkvi.

Prvi pregled u 1937/38. šk[olske] god[i-ne] ove škole obavio je 15. decembra g. Milan Budin sres[ki] šk[olski] nadz[ornik] iz Bjelovara. Božićni praznici trajali su za rimokatolike 6 dana, a isto tako i za pravoslavne.

25. januara 1938. u 8 ½ sati na večer pojavilo se na sjevernoj i sjeverozapadnoj strani jako crvenilo polarnog svjetla. Ta pojava trajala je s malim prekidima čitavu noć, a najjače se vidjela u 8 ½, 9 ½ i 11 u noći. Titranje i pomicanje svjetla u svim bojama: bijeloj, zelenoj, plavoj, naračastoj izazvalo je među stanovništvom strah, pa je izgledalo kao da se radi o požaru ogromnih dimenzija. Jedno vrijeme bilo je jako svjetlo na zemlji, kao da će svanuti dan. Slika te vrlo rijetke prirodne pojave ostaće za svakog promatrača nezaboravna.

Prvo polugodište 1937/38. završeno je 31. januara 1938. kada je ujedno izvršeno ocjenjivanje svih redovnih polaznika. Uspjeh u nastavi zadovoljava. Polazak djece u školu tokom I polugodišta bio je vrlo dobar.

U nedjelju 27. marta 1938. u 12 sati i 16' desio se u ovom kraju katastrofalan potres, koji

je trajao oko 10 sekundi. Prije samog potresa čula se strašna i zaglušna podzemna tutnjava. Strahovito valovito gibanje zemlje izazvalo je u narodu neopisivu paniku. Centar potresa bio je baš u našoj pitomoj Biło Gori. Najteže su stradala sela općine Kapela i Veliko Trojstvo. U samoj Kapeli župna crkva sv. Marije Magdalene djelomično je porušena, a 40 m visoki toranj srušio se na sjevernu stranu.⁴² Crkva je zatvorena, a služba Božja vrši se u maloj kapelici sv. Florijana. Teško je oštećena i šk[olska] zgrada: dimnjaci porušeni, crijepovi polupani, zidovi popucali, krovna konstrukcija djelomično se razdvojila. Teže je oštećena i općinska zgrada, a narod je pretrpio veliku štetu jer je bilo srušenih ne samo dimnjaka nego i kuća na npr. u Jabučeti, Rakitnici, Zdjelicama. Poslije glavnog udara bilo je još nekoliko manjih udara potresa: u nedjelju po podne u 2 i 15 sati, u ponedjeljak 28. III u 10 i 15 sati prije podne, u srijedu 30 III u jutro u 2,45 sati i 3 i 20 koji je udarac iza nedjeljnog bio najjači.

Prekid nastave na ovoj školi radi potresa bio je od 27. III. do 8. IV. 1938., za to vrijeme pokrivena je šk[olska] zgrada, dimnjaci postavljeni, krov popravljen, zidovi ožbukani i metnut jedan željezni vez da drži zidove

42 Potres na Bilogori 1938. dogodio se 27. ožujka 1938. na gori Bilogori u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, magnitude 6,2 po Richteru. Zvonik crkve je popravljen tek 2017. godine, nakon brojnih neuspjelih pokušaja. Vidi: Ivica ZVONAR, Osvrt na neke novinske izvještaje na potres u Podravini 1938. godine, *Podravina*, Vol 15., br. 29., 161-167. Obnovljen toranj župne crkve Sv. Marije Magdalene u Kapeli, <https://www.opcina-kapela.hr/index.php/vijesti/obnovljen-toranj-zhupne-crkve-sv-marije-magdalene-u-kapeli> (pristup 2. XI. 2023.)

Uskrсни raspust prema narednju Min[istarstva] prosvjete od 15. IV. do 27. IV. 1938. Naredenje O. n. br. 4341. od 12. III. 1938. god[ine]. Godišnji završni pregled ove škole obavio je 2. maja 1938. g. Milan Budin sres[ki] šk[olski] nadzornik iz Bjelovara. Cijepljenje djece protiv boginja obavljeno je 25. maja, a pregled i upis djece u I. razred za 1938/39 šk[olske] god[ine] 31. maja 1938. godine. Školski odbor je isti kao i lani te svoju dužnost vrši savjesno i u granicama zakona.

Školska mladež radila je u šk[olskom] vrtu s uspjehom na voćarstvu i povrćarstvu. Svojim vjerskim dužnostima šk[olska] djeca udovoljavala su na vrijeme. Završna šk[olska] svečanost kao i svake tako i ove godine obavljena je 28. juna 1938. Nastavnici sa šk[olskom] djecom prisustvovali su svečanoj službi Božjoj u rimokat[oličkoj] crkvi. Poslije službe Božje izveden je program u školi. Djeci su podijeljene pismene radnje, a odličnijima nagradne knjige.

U Kapeli 31. augusta 1938.

Karaula Franjo
Upravitelj škole

Vidio 19. VI. 1939.

Luka Rotkvić
v. d. sres[kog] šk[olskog] nadzornika

ŠKOLSKA GODINA 1938./39.

Redovna nastava počela je 1. septembra 1938. Šk[olska] mladež prisustvovala je „Sazivu Duha Svetog“ u rimokat[oličkoj] kapelici.

Nastavnici su isti kao i prošle godine i to: Karaula Franjo, upravitelj škole, Horvat Paulina i Simić Ida učiteljica. Redovnih polaznika upi-

sano je u I r. 41, u II r. 42, u III r. 36, i u IV r. 44 redovnih polaznika - ukupno 163.

Knjigama i ostalim potrebitim pisorisačim materijalom opskrbljena je sva školska mladež na vrijeme. Na rođendan našeg mladog kralja 6. septembra 1938. prisustvovali su svi nastavnici sa šk[olskom] djecom, svečanoj službi Božjoj. - O životu našeg kralja Nj. Veličanstva Petra II. govorio je šk[olskoj] djeci upravitelj škole.

Odlukom g. Min[istarstva] Prosvjete O. n. br. 75131. premještena je ovdašnja učiteljica Horvat Paulina u Zrinski Topolovac. Na ovoj školi razrješena je dužnosti 16. novembra 1938. god. Isto tako odlukom Min[istarstva] prosvjete O. n. br. 45131. od nastupila je na svoju redovnu dužnost kod ove škole 21. novembra 1938. Udbinac Anica dosadašnja učiteljica u Zrinskom Topolovcu.

Na Dan Ujedinjenja 1. decembra prisustvovala je šk[olska] mladež zajedno sa nastavnicima službi Božjoj. Božićni raspust prema naređenju Min[istarstva] Pros[vjete] bio je od 24. XII. 1938. – 10 I. 1939.

Prvo polugodište završeno je 31. januara 1939. Uspjeh je zadovoljavajući. Polazak djece u školu uz malo muke, bio je vrlo uredan. Uskrсни raspust prema naređenju Min[istarstva] Prosvjete br. 3088 od 21. III. 1939. trajao je od 6. IV. – 17. IV 1939. Cijepljenje djece protiv boginja obavljeno je 15. maja, a pregled 22. maja 1939. god.

Dana 17. juna 1939. god. posjetili smo ovu školu

Potpis nečitljiv
načelnik prosvjetnog odjeljenja
Milenko S. Grubić

sreski načelnik
Luka Rotkvić
v. d. (nečitljivo)

Završni pregled ove škole obavio je dne 19. i 20 juna g. Luka Rotkvić sreski šk[olski] nadzornik. Završna školska svečanost obavljena je 28. juna 1939. god. Poslije službe Božje obavljen je program u školi, pročitani radovi, podijeljene nagrade i pismene radnje. Školski odbor je isti kao i lani. Sav svoj rad provodio je u granicama postojećih zakona.

Zauzimanjem načelnika prosvjetnog odjeljenja g. Dragutina Perca podijeljena je pripomoć ovoj školi u iznosu od 33.000 din za popravak šk[olske] zgrade koja je 1938. stradala od potresa. Sam popravak izveden je u augustu i septembru 1939. godine. Sva krovna konstrukcija je nanovo postavljena. Škola je pokrivena novim crijepom. Zidovi cijele šk[olske] zgrade od tavana do krova porušeni su i nanovo zidani. Postavljeni su i novi žljebovi na školi, kao i mnogo drugih popravaka izvedeno je kod ove škole. Sazidana je nova ljetna kuhinja, pecana, zahod sa zahodskom jamom.

U Kapeli 31. augusta 1939.
Karaula Franjo
upravitelj škole

Vidio: 20. XI 1939.
Luka Rotkvić
v. d. sreskog škol[skog] nadzornika

ŠKOLSKA GODINA 1939./40.

Redovna nastava sa sazivom „Duha Svetog otpočela je 1. rujna 1939. god[ine]. Kako popravci na školskoj zgradi koja je temeljito popravljena nisu mogli biti izvedeni na vrijeme, to je redovna obuka prekinuta i otpočela 13. rujna 1939. Zgrada je 1938. god. nastradala od potresa. Uz pripomoć općinskog poglavarstva i banske uprave postavljeno je novo krovništvo i pokriveno s novim crijepom.

Nastavnici su isti kao i lani i to: Karaula Franjo, Udbinac U. Marica i Simić Ida. U školu je upisano: u I r. 43, u II r. 41, u III r. 40, i u IV r. 32 redovnih polaznika. Knjige kao i ostali potrebiti materijal za pisanje i risanje dobili su učenici koncem listopada.

26. kolovoza 1939. sporazumom između Vođe Hrvatskog naroda Dr Vlatka Mačeka i predsjednika Vlade Dragiše Cvetkovića osnovana je u okviru Kraljevine Jugoslavije Banovina Hrvatska, time je udaren temelj slobodnoj hrvatskoj državi i priznanje hrvatskog naroda. Svu vlast vrši u banovini Hrvatskoj Banovska vlast na čelu koje se nalazi Ban. Prvim banom Banovine Hrvatske imenovan je hrvatski narodni zastupnik Dr Ivan Šubašić.⁴³

43 Banovina Hrvatska, oblik teritorijalne samouprave glavnine hrvatskih krajeva u Kraljevini Jugoslaviji na temelju Sporazuma Cvetković–Maček 1939. Uspostavljena je Uredbom o Banovini Hrvatskoj, koju su 26. VIII. 1939. donijeli kraljevski namjesnici na temelju političkog sporazuma između D. Cvetkovića, predsjednika jugoslavenske vlade i predstavnika srbijanskih političkih čimbenika okupljenih oko kneza namjesnika Pavla, i Vlatka Mačeka, čelnika HSS-a i Seljačko-demokratske koalicije (SDK), predstavnika najjače hrvatske političke skupine. Banovina Hrvatska rezultat je pokušaja

Pregled škole obavio je Rotkvić Luka v.d. sreskog šk. nadzornika. Na Dan Ujedinjenja 1. prosinca prisustvovali su nastavnici sa šk[olskom] mladeži službi Božjoj. Božićni raspust prema naređenju Banske Vlasti trajao je od 23. XII 1939. - 10. I. 1940. god[ine].

I polugodište 1939/40. škol[ske] godine izvršeno je 31. siječnja 1940. s vrlo dobrim uspjehom i marljivim polaskom učenika/ca. Nakon 10 godina imali smo ovu zimu vrlo dugu i jaku sa puno snijega i leda, pa je polazak škole u siječnju, veljači i do polovice ožujka bilo vrlo slab.

Vidio Ferdo Mihelčić
Izaslanik Ban[ske] Vlasti
25. VI. 1940.

Uskrсни raspust na školama prema naređenju Banske Vlasti trajao je od 17. III 1940 -27. III. 1940. godine. Cijepljenje protiv crnih kozica /boginja/ obavljeno je 15. svibnja 1940. god, a pregled 22. svibnja, kada je ujedno obavljen i upis djece rođ[ene] 1933. god[ine] u I razred za školsku godinu 1940/41.

Završni pregled škole obavio je Ferdo Mihelčić izaslanik Banske Vlasti 25. lipnja 1940. godine. Školska obuka završila je 29. lipnja 1940. Toga dana šk[olska] mladež priredila je u ovdašnjem vatrogasnom domu svoju završnu šk[olsku] svečanost.

U Kapeli 31. kolovoza 1940.
Upravitelj škole
Karaula Franjo

rješavanja hrvatskog pitanja i stvaranja mogućnosti za opstanak jugoslavenske države u okolnostima zaoštrenih europskih političkih prilika uoči II. svjetskog rata.

ŠKOLSKA GODINA 1940/41.

1941. - 1950.⁴⁴

Redovna obuka počela je 1. rujna sa sa-
zivom Duha Svetoga. Učiteljstvo je isto kao i
prošle godine i to: Karaula Franjo, Udbinac Ani-
ca i Simić Ida. Djeca su na vrijeme dobila knjige
i sav ostali pisorisaći materijal tako da se s obu-
kom moglo redovno odpočeti.

U školu je upisano u I r. 51, u II. 43, III r. 40
i u IV. r. 32 redovna polaznika.- U opetovnicu
upisan je 31 polaznik. Prema naređenju Ban-
ske Vlasti redovna obuka u opetovnici počela
je 3. studenoga. Nastojanjem upravitelja škole
i učiteljica pa škol[skog] odbora uz suradnju
opć[inskog] načelnika i liječnika osnovana je
šk[olska] kuhinja u šk[olskoj] zgradi. Sve potre-
bite živežne namirnice sakupljene su po selima,
dok za potrebiti način sakupljani su dobrovoljni
doprinosi. Djeca su o podne svaki dan dobila
topli obrok hrane. Izpočetka se je hranilo oko
50 učenika(ca), dok se je kasnije hranilo i preko
100. Kuhanje su obavljale učiteljice i supruga
upr[avitelja] škole. U svemu za 5 mjeseci podije-
ljeno je preko sedam tisuća obroka. Zadnji dan
kuhanja bio je 7. travnja. Banska Vlast doznačila
je za pomoć kuhinji iznos od 2500 dinara.

Na državne praznike šk[olska] djeca sa na-
stavnicima prisustvovala su službi Božjoj.

U Kapeli, 30. kolovoza 1941.

Karaula Franjo
upr[avitelj] Škole

Za vrijeme N.O.B. selo Kapela je odigralo
vrlo važnu ulogu. Zahvaljujući ljudima napred-
nih ideja nije se za vrijeme okupacije mogla
učvrstiti ondašnja nenarodna vlast. Početkom
rujna 1941. odlazi učiteljica Simić Ida u šumu
i tamo se povezuje sa ustaničkom grupom koja
je krstarila oko Kapele i Gornjih Sredica.⁴⁵ Vođa
grupe je bio Kasim Čehajić-Turčin.⁴⁶ U jesen
1942. (25. XI.) Kapela doživljava prvi napad
partizana na opć[insku] zgradu u Kapeli, kada
je sama zgrada djelomično spaljena. Spisi i arhi-
va su također uništeni i spaljeni. Nakon kratkog
vremena Kapela je postala neprijateljsko upori-
šte sa posadom ustaša i žandara. To uporište je
konačno likvidirano 4. svibnja 1943. po Kalnič-

44 Prema naređenju Ministarstva prosvjete NRH
1946. bilo je obvezno nadopuniti spomenice škola
gdje je iz različitih razloga falilo razdoblje Drugog
svjetskog rata opisom tadašnjih događaja uz pomoć
svjedoka ili zapisa.

45 Učiteljica Ida Simić prije rata je bila članom KPH.
Od travnja do rujna 1941. radila je ilegalno. Krajem
1941. otišla je u partizane. Bila je aktivna sudionica
AFŽ u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. *Prilozi za izuča-
vanje historije KPH Bjelovar 1919-1952.*, Kotarski
komitet SKH Bjelovar, Bjelovar, 1959., 67.-68., Ante
DOBRILA-PEPO, Na terenu Okružnog komiteta
KPH za Bjelovar, Podravski zbornik, 1981., Ko-
privnica, 55.

46 Kasim Čehajić-Turčin (1912.-1941.), sekretar
Okružnog komiteta KPH Bjelovar, jedan od orga-
nizatora ustanka u bjelovarskom kraju. Prvi zapov-
jednik Bjelovarske partizanske grupe. Nakon napada
te grupe na Novigrad Podravski 27/28. studenog
1941. uhićen sutradan te strijeljan po osudi Pokret-
nog prijedkog suda u Bjelovaru 19. prosinca 1941.
Zdravko DIZDAR, Kasim Čehajić Turčin, *Bjelovar-
ski zbornik*, 1989., 85-102.

kom odredu, kada je posada domobrana i žandara likvidirana uz veliku borbu i samo mjesto oslobođeno.⁴⁷ Već tada odlazi u partizane prva omladinka iz Kapele Katica Ivančić. Tako se Kapela može, uz male prekide, već od tada smatrati oslobođenim teritorijem, a ujedno je tada u selu osnovan i Novi oslobodilački odbor.

Za to vrijeme nastava u ovoj školi se redovno odvija uz manje poteškoće. Na školi službuje Karaula Franjo i Hudoklin Ljerka (nastupila na dužnost 27. X. 1941.). 19. svibnja 1943. školu posjećuje grupa partizana sa Šošćarić Božom te tom prilikom izvršeno je paljenje slika poglavnika i nekih službenih ustaških časopisa.

Početak srpnja 1943. dolazi u Kapelu na dvodnevni odmor XVIII brigada, a par dana kasnije 7. VII. Kapela nakon odlaska te brigade, doživljava prvo neprijateljsko bombardiranje.

47 Radilo se o napadu Drugog bataljuna Kalničkog NOP odreda noću 5. svibnja 1943. Prema izvješću zapovjedništva Prvog domobranskog zbora Glavnog stožeru domobranstva NDH od 5. svibnja 1943. jedna jača skupina partizana (800-1000) izvršila je napad na Kapelu. U borbi koja je trajala nekoliko sati partizani su uspjeli „rastrojiti 2. pohodnu sat“. Po tom izvješću 1 domobran je poginuo, šest je teško ranjeno, 40 domobrana zarobljeno, a 40 domobrana nestalo „partizanski (gubitci op. a.) nepoznati, ali su povelili sa sobom 6 kola poginulih i ranjenih.“ Prema izvješću Štaba Kalničkog NOP odreda Štabu druge operative zone NOV i PO Hrvatske II. Bataljon toga odreda napao je 5. svibnja 1943. Kapelu te nakon borbe od 45 minuta slomljen je neprijateljski otpor te Kapela oslobođena. Zarobljeno je mnoštvo naoružanja te 31 domobran i 4 žandara. Gubitci domobrana i žandara nepoznati, dok je poginuo jedan partizan dok su dva ranjena. *Sjeverozapadna Hrvatska u NOB i socijalističkoj revoluciji*, IV., Građa 1941-1945., Zagreb, 1985., dok. 232. i dok. 249., 752; 796.

Sa tom brigadom kao komadant bataljona došao je i narodni heroj Pero Bišćup-Veno. Jedan dio brigade odmarao se i u samoj šk[olskoj] zgradi.⁴⁸

23. kolovoza 1943. predano je na oslobođeni teritorij mnogo raznog materijala za pisanje, raznih učila, te nekoliko desetaka knjiga iz školske knjižnice. To je sve odnijela Simić Ida bivša učiteljica ove škole. U mjesecu srpnju iz Kapele odlazi u partizane veća grupa ljudi koji su već prije saradivali sa N. O. P - om (Živoder Ivan, Fleković Josip, Markešić Đuro, Rudić Đuro i drugi). Za vrijeme posjeta partizana održavaju se u Kapeli mitinzi te daju kulturne prosvjetne priredbe. Učiteljica Hudoklin Ljerka vrši zamjensku učiteljsku službu u Gornjim Sredicama od 25. IX. 1942. do 21. X. 1943.

Prilikom zauzimanja Podravine po N.O.V. u jesen 1943. Kapela služi kao obrambena točka da neprijatelj iz Bjelovara ne može prodirati na oslobođeni teritorij. Početkom mjeseca studenog 11. XI. 1943. Kapela je zaposjednuta od XVIII brigade, te brani mjesto pred napadajem Nijemaca tako da su samo dvije čete te brigade odbile napadaj 800 Nijemaca i tako su selo

48 Nakon višednevnog boravka XVIII brigade NOV u Kapeli 8. srpnja 1943. Općinsko poglavarstvo u Kapeli traži od kotarske oblasti Bjelovar da se općinsko rukovodstvo preseli u Bjelovar. U dokumentu stoji da je općina Kapela „zapaljena već 4 puta po partizanima“ te da su tom prilikom uništene sve općinske knjige i arhivalije. Općina javlja da joj je u tim uvjetima potpuno onemogućen rad te se traži preseljenje u Bjelovar. *Sjeverozapadna Hrvatska u NOB i socijalističkoj revoluciji*, V., Građa 1941-1945., Zagreb, 1986., dok. 114., 453-454.

spasile od pljačke i paleža.⁴⁹ Kapela je ponovno bombardirana iz aviona.⁵⁰ Od mjeseca studenog Kapela postaje sjedište Bjelovarskog odreda I. i III bataljona, te nekoliko puta odbija napadaje Nijemaca koji su prodirali iz Bjelovara. Za cijelo to vrijeme i pod nadzorom partizana vrši se u školi redovna nastava, jer je škola po N.O. vojsci vrlo rijetko zauzimana. U jednoj praznoj šk[olskoj] sobi održava se vojnički tečaj kroz zimu 1943/44.

Povodom odluka A.V.N.O.J. – a u Jajcu sa mitinga koji se održava u školi 4. prosinca 1943. šalje se pozdravni brzojav. Od mjeseca ožujka 1944. Kapela nije stalno zaposjednuta od N.O.V-a, ali u njoj ima stalnih političkih radnika koji održavaju vezu sa narodom i vojskom.

U mjesecu lipnju (21.) 1944. prodire na oslobođeno područje neprijateljska vojska te zarobljava na području Gor[njih] Zdjelica neke rukovodioce N.O.V-a, ali neprijatelja razbija XXI. brigada te se u neredu sa mrtvim i ranjenim

povlači u Bjelovar. Tada su ujedno i oslobođeni zarobljeni rukovodioci.

Kada je u jesen 1944. N.O.V. nanovo oslobodila cijelu Podravinu do Koprivnice, Kapela postaje vrlo važna točka za obranu. U samom mjestu i u neposrednoj blizini dolazi do velikih borbi tako da su jaki neprijateljski napadaji odbijeni nekoliko puta. 20. i 21. listopada 1944. neprijatelj se povlači u neredu u uporište u Bjelovar. Hrabra Moslavačka brigada branile su Kapelu od uništenja i paleža. Za vrijeme tih borbi redovna nastava bila je prekinuta 8 dana pa su u školi u učitelj. stanu bili smješteni štabovi brigade i bolnica. U vremenu od konca 1944. do oslobođenja cijelog ovog kraja to jest 4. svibnja 1945. organi OZN-e vršili su nadzor nad Kapelom i okolicom. Za to vrijeme ulijetao je neprijatelj na ovo područje radi pljačke, a naročito su vršili pljačku Čerkezi pod njemačkim rukovodstvom.

Za vrijeme rata na ovoj školi služi kao učiteljica Jakopović Danica koja početkom veljače 1945. napušta ovu školu i odlazi u Bjelovar. Malo kasnije u mjesecu ožujku napušta školu Kapela i učiteljica Hudoklin Ljerka i odlazi u Jastrebarsko. Od konca 1943. ovdašnji učitelj sam radi u školi pod nadzorom N.O.R. Nadzor nad školom vrši ondašnji rukovodioc prosvjetnih vlast (...)⁵¹ Pavle i dr.

Nakon oslobođenja na ovoj školi služi Vrbčan Ljerka koja služi do jeseni 1945. kada je premještena u Istru. Od 9. X. 1945. na ovoj školi služi Jakopović Danica, a od 15. X. 1945. Marošević Anka. Uslijed prosvjetnih potreba Jakopović Danica razrješena je dužnosti na ovoj školi

49 Prema izvješću Operativnog odjela Glavnog stožera domobranstva NDH od 12. studenog 1943. dana 10. studenog 1943. njemačke snage nepoznate snage krenule su iz Bjelovara prema oslobođenoj Koprivnici te su zaustavljene od jakih partizanskih snaga sjeverno od Kapele. Nijemci su imali jednog poginulog i tri ranjena. *Sjeverozapadna Hrvatska u NOB i socijalističkoj revoluciji*, VII., Građa 1941-1945., Zagreb, 1987., dok. 44., 179.

50 Prema Imovniku crkva u Kapeli je pri tom bombardiranju teško oštećena i ostala bez krova. Uništeni su svi prozori i vrata te je tom prilikom crkva je posve opljačkana. Nadbiskupijski arhiv Zagreb (NAZ), Imovnik crkve u Kapeli, br. 1089/49. U Kapeli, 24. XI. 1948. Vidi i: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=324777850182837&set=pcb324778046849484> (pristup 2. XI. 2023.)

51 Nečitljivo.

30. II. 1946. i upućena u školu Nevinac, a Marošević Anka razrješena je dužnosti 9. III. 1946. i upućena u Pupelicu. Na školi od 9. III 1946. služi Tučan Danica, a već 25. III 1946. Grgurina Josip koji je od 12. VII. 1945. do 25. III. 1946. bio na bolovanju.

Za vrijeme cijelog rata ovdašnji upravitelj škole teškom mukom je sačuvao cijelu šk[olsku] imovinu. Mnoga učila, kao i mnoge službene knjige, ispitni izvještaji, glavni imenici bili su sačuvani, jer su bili zakopani u zemlju. Prilikom oslobođenja Kapele 4. V. 1945. uništeno je dosta starog šk[olskog] arhiva koji se nalazio spremljen na šk[olskom] tavanu. Tom prilikom za potrebe vojne bolnice predani su od strane ove škole stolovi (3) bivše školske kuhinje. Školsko suđe te iste kuhinje predano je još u jesen 1943. za održavanje domaćinskih tečajeva na oslobođenom teritoriju.

Na početku 1946/47. šk[olske] godine na ovoj školi služi Karaula Franjo i Tučan Danica. Grgurina Josip učitelj ove škole je umro u Bjelovaru u mjesecu kolovozu 1946. Na školu je upućen Vučić Stanko, ali je isti 4. IX. 1946. odvezen u bolnicu radi upale slijepog crijeva, pa se isti nakon ozdravljenja nije vratio na službu na ovoj školi. Tučan Danica odlazi na početku 1947/48. u Bosnu, a učiteljsko mjesto na ovoj školi dobiva Pernar-Petković Erna koja se već 11. XII. 1947. upućuje da vrši zamjensku učiteljsku dužnost u Gor[njim] Sredicama.

Odlukom I. O. kotara Bjelovara na ovu školu kao pomoćna učiteljica dolazi Bukvić Zdenka koja je odpuštena koncem 1947. god. kao potpuno nespremna, jer je imala samo osnovnu školu. Odlukom I. O. kotara Bjelovara po-

stavljena je za pomoćnu učiteljicu Karaula Olga koja nastupa na dužnost 6. I. 1948.

27. V. 1948. ovdašnji učitelj Karaula Franjo na zasjedanju Kotarskog narodnog odbora izabran je u I. O. Narodnog odbora kotara Bjelovara te vrši funkciju povjerenika za prosvjetu. Tu funkciju je vršio sve do 7. VII 1950. kada se ponovo vraća na svoju redovnu učiteljsku dužnost u Kapelu. Za vrijeme od 27. V. 1948. do 7. VIII 1950. na školi radi sama Karaula Olga, koja uz pomoć svoga muža rukovodi školom. U toku 1948. za ovu škol[sku] kuhinju nabavljeno je ponovo potrebno suđe, pa je kuhinja počela radom 8. III 1949. Kuhinjom uz pomoć odraslih djevojčica rukovodi Karaula Olga učiteljica.

U Kapeli 31. kolovoza 1950.

Karaula Franjo
upravitelj škole

ŠKOLSKA GODINA 1950.-1951.

Redovna obuka na ovoj školi počela je 1. rujna 1950. Na školi službuju: Karaula Franjo i Olga i Simić Ida.

Na školi postoje tri odjeljenja: I odjeljenje i II vodi Karaula Olga, a III i IV Karaula Franjo koji ujedno vodi i upravu škole. III odjeljenje vodi Simić Ida. To odjeljenje čini V razr. a II produžen tečaj. Polazak djece od I-IV. razreda kroz sve vrijeme je 100% dok je polazak V razreda vrlo slab, a isto polazak II produženog tečaja. Uza sva nastojanja pa čak i neka kažnjavanja roditelja novčanom kaznom nisu postigla željeni cilj. Od 14. travnja 1951. učiteljica Simić Ida nalazi se na bolovanju.

Redovna nastava završena je 20. VI., a završna šk[olska] svečanost obavljena je u školi 23. VI. 1951.

U Kapeli 31. kolovoza 1951.

Karaula Franjo
upr[avitelj] Škole

ŠKOLSKA GODINA 1951./1952.

Redovna obuka je počela 1. rujna. Školsku godinu su započeli Karaula Franjo i Karaula Olga. dok je Simić Ida bila na bolovanju.

Mjeseca rujna premješten je Karaula Franjo u Velike Zdence, a na njegovo mjesto namješten je Stanković Nikola, upr[avitelj] škole iz Velikog Trojstva, koji je preuzeo i upravu škole 24. rujna 1951. Karaula Olga službovala je do kraja mjeseca listopada, kad joj je služba otkazana, jer nije stručna učiteljica.

Do 20. studena sve razrede vodi Nikola Stanković, kada je nastupila na dužnost Ida Simić i sada su podjeljeni razredi: Stanković Nikola preuzimlje II, IV i V. razred, Ida Simić III i I r. prema tomu su osnovana 2 odelenja do I. polugodišta, kad Stanković Nikola držao IV i V razred do podne, a II poslije podne radi lakšeg rada i boljeg uspjeha u nastavi, prema tomu na koncu godine bila su 3 odelenja. U proljeće je osnovan školski vrt i cjepinjak od divljaka, koje su učenici sa učiteljem nakopali i zasadili u vrtu, ali se 1/3 nije primila radi velike ovogodišnje suše.

15. XI. 1951. otvorena je i ove školske godine školska kuhinja, koja je radila sve do 1. ožujka 1952. Mjeseca svibnja bila je pozvana uprava škole da preda posuđe K.N.O., a vlasništva M.D.F. koje je i predala, te je time ukinuta školska kuhinja. Pri ovoj školi.

Temeljem čl. Zakona o narodnim školama ponovno je osnovan školski odbor pri ovoj školi izabran i predložen na potvrdu Savjeta za prosvjetu i kulturu pri narodnom odboru koji je pod točkom 3. potvrdio u cijelosti predložene odbornike za Osnovnu školu Kapela kako slijedi: Gredišnjak Marka, Zrinščak Stevu, Zrinščak Miška svi iz Kapele, te Periš Peru iz Paulin Kloštra, Mihoković Ivana iz Lipovog Brda, Zrinščak Đuru iz St[are] Diklenice, Rep Marka iz Lalića, Trojko Antuna iz Sr. Diklenice i Veličan Marka iz Botinca.

Ove školske godine održano je po učenicima ove škole tri priredbe u Domu kulture, koje su bile dobro posjećene. Ujedno je održan „Dan dječje radosti“ kojom su prigodom učenici bili darivani i ujedno im je bila priređena za njih igranka sa svirkom. Redovna nastava završena je 15. lipnja 1952., a završna svečanost 27. lipnja u Domu kulture.

Kroz velike školske praznike školske prostorijske su krečene i nauljene, a stakla u prozorima su urezana, da budu učenicima školske prostorije što prijatnije i ugodnije, a zimi što toplije. Podignuta su i nova putna vrata. Ostalo je nešto materijala za popravak ograde.

U Kapeli 31. kolovoza 1952.

Upravitelj škole
Stanković Nikola (potpis)

ŠKOLSKA GODINA 1952./53.

Redovita školska obuka započela je 1. rujna. Dosadnji upravitelj ove škole Stanković Nikola premješten je na Osnovnu školu u Novim Plavnicama, a upraviteljem je 1. IX. iz Osnovne

škole u Orovcu je postala Simić Ida. Kao druga učiteljska sila službuje na ovoj školi Oulovsky Antun koji je premješten na ovu školu. Koncem mjeseca studena Simić Ida je na intervenciju roditelja djece premještena na Žensku osmogodišnju školu u Bjelovaru.

Upravu škole koja je do krajnosti bila zapuštena preuzima Oulovsky Antun. Kakovo je bilo stanje škole prilikom primopredaje 6. XII. 53. bit će najjasnije ako spomenem da je na školi bilo 35 polupanih stakala, podovi nenauljeni, fizikalna i kemijska zbirka u smeću, knjižnica bez inventara, u školskoj drvarnici 9 m³ drva, a zima pred vratima.

Početkom prosinca premještena je na ovu školu Marjanović Ana do onda službujuća na Ženskoj osmogodišnjoj školi u Bjelovaru. ?. II. 1953. Marjanović Ana nastupa bolovanje koje joj je odobreno po kotarskom liječniku, tako da na školi radi samo jedan učitelj na šest razreda. Obuku ne vrši redovito.

22. I. 53. g. održana je u Domu kulture priredba učenika ove škole. Učenici su nastupili s narodnim plesovima i učeničkim tamburaškim zborom. Postignut je lijep uspjeh. 10. III premješten je na ovu školu učitelj Grahonić Dragan koji je do tada službovao u Bolču.

Novopridošli učitelj vodi I. i II. raz., dok u V. i VI. razredu predaje Hrvatski, račun, pjevanje i tjelesno vježbanje. III i IV. raz. vodi od početka šk. god. učitelj Oulovsky Antun i ujedno predaje u V. i VI. raz. Povj[est], Zemljopis, Prirodopis i crtanje.

Rad na školi se odvija normalno do konca šk[olske] godine, no mora se primjetiti da je učitelj Grohonić Dragan dva puta koristio bolovanje po četrnaest dana. Naprijed navedeni teški

uslovi rada u ovoj školskoj godini odrazili su se u dosta velikoj mjeri na uspjehe učenika, kako u učenju, tako i u vladanju, što se osobito osjeća u I. i II razredu koji su gotovo svakog mjeseca mjenjali nastavnike.

Školska godina završila je prigodnom svečanošću u Domu kulture, koju je posjetio veliki broj roditelja 22. VI. Poslije programa koji su izveli učenici ove škole pročitane su ocjene, a najboljim učenicima su podjeljene nagrade koje su nabavljene za novac na prošloj priredbi

U ovoj školskoj godini ostvarena je puna suradnja između školskog odbora i škole, tako da u rješavanju mnogih problema upravitelj škole dobiva veliku pomoć od školskog odbora. Odraz toga zajedničkog rada je niz popravaka i uređenja na ovoj školi. Jedna učionica je generalno strugana i mortirana, objeljena je fasada škole, popravljene stolice, prozorim, vješalice, improvizirani vodovod i t. d.

Članovi školskog odbora su sljedeći drugovi: (...) ⁵² Marko, predsjednik, Zrinščak Stevo, blagajnik te članovi: Zrinščak Miško, Veličan Marko, Periz Petar, Rep Franjo, Mihoković Ivan, Zrinščak Đuro i Trojko Antun.

Ove godine izabran je i novi Općinski Narodni odbor čiji je predsjednik Veličan Marko iz Kapele.

U Kapeli 11. VIII. 1953. g.

Upravitelj škole
Oulovsky Antun

Summary

School importance in Kapela based on the Elementary School Kapela school chronicles from 1934 to 1953

Based on archival sources and literature, this paper provides fundamental information on the history of Kapela, near Bjelovar and a short overview of the history of the Elementary school in Kapela from 1934. The appendix includes a transcript of the school chronicle from the school years 1934/1935 to 1952/1953. The study offers valuable insights into the school's daily life and other societal events, especially during World War II.

Keywords: *Kapela, education, school chronicles, World War II*